

Allemaal viezeriken

Uit de gevelplasmaak Amsterdamsestraatweg kan slechts de conclusie getrokken worden dat de burgemeester (Van Zanen) en de betrokken ambtenaren van de dienst Handhaving de bezoekers van de Turkse en Marokkaanse horeca op de Amsterdamsestraatweg zien als een stel viezeriken. Een aanne- melijke verklaring voor dat racistische vooroordeel is de incompetentie van de afdeling Handhaving, het college en de burgemeester waar het op handhaven aankomt. En daarnaast de bovenmatige in- vloed van de ambtelijke dienst en van onderzoek- en adviesbureaus die erop uit zijn veel werk bin- nen te halen. Die hebben er allemaal belang bij allochtonen af te schilderen als probleemgroep. Het bijzondere aan deze gevelplasmaak is dat de gemeenteraad goed op de hoogte was, maar geen reden zag Van Zanen daarover te kritiseren. De vraag is dus of de burgemeester, de dienst Handhaving én de leden van de Utrechtse gemeenteraad niet in dezelfde bubbel zitten en dezelfde racistische voor- oordelen hebben.

De gevelplasmaak

Het was voor de burgemeester en zijn handhavers zo volstrekt vanzelfsprekend dat het de bezoekers van de Turkse en Marokkaanse horeca moesten zijn die de stoep op de hoek van de Amsterdamse- straatweg en de Anjelierstraat jarenlang onderkotsten en -plasten dat ze helemaal geen onderzoek nodig hadden om dat vast te stellen.

Foto's uit het fotoboek van de Actiegroep 250 meter ASW

Op 16 april 2016 stelde Van Zanen een “collectief sluitingsuur” in voor de horecazaken op de Amsterdamsestraatweg tussen het spoorviaduct en de Acaciastraat. Een stukje Straatweg van 250 meter, waar vrijwel alleen Turkse en Marokkaanse horeca zit. Er zou sprake zijn van “onduldbare” nachtelijke overlast en dat zou komen door de horeca ter plaatse: voornamelijk grillrooms en döner- en kebabzaken van Turkse en Marokkaanse ondernemers.

De horeca mag in Utrecht 24 uur per etmaal open zijn. Het collectieve sluitingsuur hield in: door de week om 01:00 uur en in het weekend om 02:00 uur dicht. Tegen géén van de horecaondernemers was eerder handhavend opgetreden in verband met nachtelijke overlast. De horecaondernemers gingen in beroep en werden op 19 februari 2019 in het gelijk gesteld door de Raad van State: Van Zanen had de nachtelijke overlast niet aangetoond en had ook daardoor evenmin dat de Turkse en

Marokkaanse horeca nachtelijke overlast gaf. Het besluit van Van Zanen werd vernietigd. Als hij daarbij wilde blijven, moest hij het besluit opnieuw nemen en beter onderbouwen. Dat nieuwe besluit nam hij 30 september 2019. Hij vond nog steeds dat hij drie jaar eerder een juist besluit had genomen.

Om dat nieuwe besluit beter te onderbouwen, werd het rapport *Sluitingstijden Horeca Amsterdamsestraatweg* opgesteld. Tijdens de hoorzitting op 18 juni 2019 mocht ik daar namens de ondernemers een zienswijze op komen geven. Bij die gelegenheid werd mij door de behandelend ambtenaar van Handhaving, mr. A. Hogendoorn, het fotoboek overhandigd met 150 foto's van kots en urine op de stoep van de hoekwoning Amsterdamsestraatweg/Anjelierstraat. Kennelijk bedoeld om aan te tonen hoe nodig het was om de openingstijden van de horeca ter plaatse te beperken.

Het fotoboek hield een nieuw argument in, dat in 2016 niet was aangevoerd: de kots en urine op de stoep bij die ene woning. Dat dit argument erbij werd gehaald, was kennelijk omdat het niet gelukt was de nachtelijke overlast door de plaatselijke horeca aan te tonen aan de hand van bij de politie en gemeente ingediende klachten en meldingen door bewoners en, niet te vergeten, door de politie en gemeentelijke handhavers zelf. Die handhavers hadden in 2014, 2015 en 2016 ook niets gemeld over nachtelijke overlast, zo bleek uit de klachtregistratie van zowel de politie als de gemeente.

INHOUD

Deze fotoreportage bevat een selectie van 150 foto's.
De foto's zijn genomen op de hoek Amsterdamsestraatweg/ Anjelierstraat.
In de periode tussen begin 2013 en midden 2016.
Gerangschikt in een willekeurige volgorde zowel in chronologie als onderwerp.
Gemaakt bij aanleiding en gelegenheid om dit soort overlast vast te leggen.
Enkele foto's zijn eerder getoond aan Wijkbureau Noord-West en horeca-
ondernemers op de Amsterdamsestraatweg.

Actiegroep 250 meter ASW, mei 2019

Wat meteen opvalt, is dat **alle** foto's in het fotoboek waren genomen van de stoep van de hoekwoning Amsterdamsestraatweg/Anjelierstraat, de woning van de woordvoerder van de actiegroep. Dus géén foto's van andere ondergekotste en ondergeplaste stoepen in de buurt. Die waren er kennelijk niet. Volgens de burgemeester in het nieuwe besluit was dat fotoboek het bewijs van de overlast waaraan `de' bewoners van de Amsterdamsestraatweg blootstaan.

Dat dat fotoboek door de afdeling Handhaving, belast met de voorbereiding van het nieuwe besluit, werd gebruikt om de noodzaak aan te tonen van het vervroegen van de sluitingstijd van de horeca ter plaatse, betekent dat de horeca (Asya, Yes Baba, Saray, Dostlar en Rue de'Amsterdam) de schuld kreeg van het door de woordvoerder van de actiegroep gestelde jarenlange (2013 tot midden 2016) smerige gebruik van zijn stoep.

Niet alleen vroegen Handhaving en Van Zanen zich niet af waarom er alleen foto's in dat fotoboek stonden van de bevulde stoep bij de hoekwoning van de woordvoerder van de actiegroep en niet

van stoepen bij andere adressen in de buurt, ook vroegen zij zich niet af of het geplas en gekots het werk kon zijn aangeschoten buurtbewoners die terugkomen uit de binnenstad na een avondje stappen. Niet zo'n raar idee. Rond een uur of twee 's nachts is het immers ook in het begin van Amsterdamsestraatweg, vóór het spoorviaduct, een hoop geschreeuw van aangeschoten cafébezoekers uit de binnenstad.

En wat zij zich evenmin afvroegen, is of de hoekbewoner misschien het mikpunt was van getreiter. Hij had vaak geklaagd en schrok er niet voor terug om zelf asociale burens en passanten terecht te wijzen. Hij zocht ook vaak de publiciteit over overlast.

UTRECHT - Toen Jelis van Dolderen de deur op het nachtslot draaide, hoorde hij ineens aan de andere kant dreigementen in slecht Nederlands. Het was ruzie op straat. 'Als ik jou hier nog één keer zie, ik sla al jouw tanden uit jouw bek. Elke keer jij eet, jij denkt aan mij.' Even waande hij zich in een scène van *The Godfather*, maar hij ging toch maar gewoon naar bed. 'Er was een tijd dat mijn vrouw en ik bijna elke nacht wakker lagen van scheld- en vechtpartijen. En dan bleek 's ochtends de gevel wéér nat geplast of ondergekotst.'

(Volkskrant 19 september 2013 in *Schoarmaboulevard wil maar niet opbloeien tot bruisende straat*. Auteur: Gidi Heesakkers)

De laatste keer dat hij een melding deed over geplas op zijn stoep was 16 januari 2015. De eerste keer op 16 april 2014. Hij klaagde in totaal elf keer. Dat bleek uit een overzicht uit het Excellence-KlantContactstelsel van de gemeente dat ik in 2016 ter inzage kreeg. Misschien was het niet helemaal waar wat in de inleiding in het fotoboek staat, dat het stoepwassen duurde van begin 2013 tot midden 2016 (toen de vervroeging van de sluitingstijden werd ingevoerd). De periode waarin over stoepwassen bij de hoekwoning werd geklaagd, duurde namelijk 9 maanden en niet drie en een half jaar (wat de dienst Handhaving beter uitkwam). Misschien was de stoepwasser iemand die tijdelijk in de buurt woonde en begin 2015 uit de buurt verhuisde. De foto's waren niet van data voorzien en de afdeling Handhaving vond het niet nodig de datum waarop de foto's waren gemaakt te achterhalen of daar vragen over te stellen. Van Zanen en Handhaving vroegen de woordvoerder van de actiegroep ook niet waarom hij het nodig had gevonden de horecaondernemers met het fotoboek te confronteren en wat voor aanwijzingen hij had dat het gekots en geplas iets met de horeca te maken had. Dat zou een relevante vraag zijn geweest, want het gebeurt wel vaker dat witte mensen zich ergeren aan de verkleuring van de straat waar ze wonen.

Mijn suggestie dat er sprake kon zijn van een racistisch vooroordeel werd zowel door Van Zanen als de dienst Handhaving met veel verontwaardiging van de hand gewezen. Van Zanen liet weten er diep door te zijn geraakt. Maar op de vraag waarom het fotoboek voor hem het bewijs was dat de Marokkaanse en Turkse horeca verantwoordelijk was voor de nachtelijke overlast ging hij niet in en ging de gemeente ook bij de Raad van State niet in. Ook de staatsraden stelden daar geen vragen over. Onder de staatsraden treft men geen leden aan met een allochtone achternaam, zo min als dat het geval is bij de leidinggevenden en beleidsambtenaren van de dienst Handhaving. De bevolking van Utrecht bestaat overigens voor 34% uit inwoners met een migratieachtergrond.

Iets soortgelijks herinner ik me van de zaak Feminine op de Helfrichlaan uit 2008. Een Marokkaans thee- en koffiehuis waar ook een vervroegd sluitingsuur aan werd opgelegd. Eén van de argumenten was dat er volgens de wijkagent iemand uit de buurt had geklaagd dat er 's nachts in de tuin gepoept was. Zonder enige aanwijzing namen de wijkagent en de afdeling Veiligheid als vanzelfsprekend aan dat het gepoep het werk moest zijn van een bezoeker van Feminine en niet van een hond. Ook daar stelden leden van de gemeenteraad geen vragen over, toen de bezoekers van Feminine zich tijdens een raadsvergadering over het vervroegde sluitingsuur kwamen beklagen.

Waarom werd er niet gehandhaafd?

Wat deze gevelplaskwestie zo bijzonder maakt, is niet alleen de vanzelfsprekendheid waarmee burgemeester en de afdeling Handhaving (en ook de gemeenteraad en de staatsraden van de Raad van State) ervan uitgingen dat het door de woordvoerder van de actiegroep gestelde jarenlange gekots en geplas op de stoep van zijn woning het werk moest zijn van de bezoekers van de Turkse en Marokkaanse horeca aan de overkant van de straat, maar ook dat Handhaving nooit iets met de klachten van de woordvoerder had gedaan.

Uit dat klachtoverzicht blijkt dat hij ook meldingen deed van ruzies en drugsdealen op straat. Dat hij daardoor het doelwit werd van getreiter zou dus goed kunnen. En dat hij zich daar niets van aantrok, valt te prijzen. Je zou zeggen: ligt het niet op de weg van de dienst Handhaving en de burgemeester om iemand te beschermen die voor de buurt opkomt en daardoor mogelijk het doelwit is geworden van getreiter?

Wat nu zo volstrekt onbegrijpelijk is, is dat naar aanleiding van dat fotoboek d.d. mei 2019 niemand op het idee kwam of komt om de afdeling Handhaving ter verantwoording te roepen en te vragen waarom die kennelijk niets had gedaan met de klachten van deze bewoner, waarvan volgens Handhaving en het fotoboek nota bene drie en een half jaar sprake zou zijn geweest. Dat het fotoboek naar de Raad van State wordt gestuurd als overtuigend bewijs van door de Marokkaanse en Turkse horeca veroorzaakte nachtelijke overlast waar jarenlang sprake van zou zijn geweest, valt bepaald niet te rijmen met het feit dat Handhaving daar al die jaren helemaal niets tegen heeft gedaan .

Waarom hing Handhaving niet een onopvallend cameraatje op of, als daar juridische haken en ogen aan zaten, liet Handhaving de klager dat niet zelf doen? Dan hadden ze de onverlaat zonder veel moeite kunnen betrappen en aanpakken. Een bewakingscamera die de hele straat in de gaten houdt, werd pas eind 2015 geplaatst. Die heeft overigens, zo bleek uit een Wob-verzoek, geen opnames gemaakt waarop het gekots en geplas te zien was. Dat dat, zoals in het fotoboek wordt beweerd, pas afgelopen was midden 2016, toen de vervroegde sluitingstijden werden ingevoerd, is dus kennelijk niet waar.

Een beetje burgemeester die een besluit moet ondertekenen waarin expliciet naar zo'n fotoboek wordt verwezen (150 foto's van een en dezelfde stoep en drie en een half jaar lang!), roept meteen de ambtenaren van Handhaving ter verantwoording: hoe komt het dat jullie hier nooit iets aan hebben gedaan? Is hier dan nooit over geklaagd? En als ze hem dan hadden verteld dat de geplaagde bewoner er wel **elf** keer over geklaagd had en dat het kotsen en plassen op zijn stoep na de laatste keer dat hij erover klaagde (16 januari 2015) nog anderhalf jaar doorging (tot midden 2016 volgens het fotoboek), waarom stuurde burgemeester Van Zanen het hoofd van Handhaving dan niet de laan

uit wegens onbekwaamheid en grove plichtsverzaking? Was Van Zanen een slapjanus of kon het hem niks schelen dat er niet gehandhaafd werd?

Omdat ik niet kon geloven dat Handhaving niets met al die klachten van de geplaagde hoekbewoner had gedaan, deed ik op 7 mei 2020 een Wob-verzoek om daar uitsluitel over te krijgen. Het antwoord kwam op 22 juli 2020. Zie onderstaande tabel.

Datum	Zaaknummer	Wie afgehandeld?	Wat is ermee gedaan
16-4-2014	1916576	THBO	niet geregistreerd
23-5-2014	1995596	THBO of THOR	niet geregistreerd
23-8-2014	2208412	onbekend	Afgeboekt als 'niet nodig'
27-8-2014	2216761	THOR	Afgeboekt als 'niet nodig'
28-9-2014	2299943	THOR	Afgeboekt als 'niet nodig'
6-11-2014	2390454	THOR	Afgeboekt als 'ingepland' Reactie naar melder: Melding meegenomen en onderzocht tijdens surveillance.
12-11-2014	2404720	THOR	Afgeboekt als 'ingepland' Reactie naar melder: Melding meegenomen en onderzocht tijdens surveillance.
7-12-2014	2461013	THOR	Afgeboekt als 'ingepland' Reactie naar melder: Melding meegenomen en onderzocht tijdens surveillance.
	2461018	Veiligheid	niks met deze melding gedaan.
	2461021	Veiligheid	niet geregistreerd
26-1-2015	2566548	Veiligheid	niet geregistreerd

De tabel roept meteen de vraag op: hoezo "niet nodig", "niet geregistreerd" en "niks met deze melding gedaan"? Waren de klachten niet belangrijk genoeg? Het gekots en geplas op de hoek van de Anjelierstraat was volgens Handhaving en de burgemeester nota bene het bewijs van de overlast waaraan `de' bewoners op de Amsterdamsestraatweg al jaren blootstaan en daarmee een belangrijk argument om vast te houden aan de vervroegde sluitingstijden voor de horeca.

Als je het fotoboek met 150 foto's niet zelf zou hebben gezien, zou je haast denken dat de klachten van de woordvoerder van de actiegroep over het gekots en geplas op zijn stoep zwaar overdreven waren en dat de handhavers daarom geen zin hadden om er werk van te maken. Maar die 150 foto's liegen er niet om, al zijn ze waarschijnlijk niet, zoals de woordvoerder van de actiegroep schrijft, representatief voor de periode 2013 tot midden 2016, maar alleen voor de periode waarin hij de meldingen deed: 16 april 2014 tot 16 januari 2015. Nog steeds erg vervelend.

De grote vraag is dus: waarom deed de afdeling Handhaving niets met de klachten van de woordvoerder van de actiegroep over de bevuiling van zijn stoep, terwijl die klachten en het fotoboek wél als bewijs van onduidbare overlast werden aangevoerd om de vervroegde sluitingstijden voor de Turkse en Marokkaanse horeca op de Amsterdamsestraatweg te rechtvaardigen? Daar zijn enkele verklaringen voor te bedenken, die waarschijnlijk samen het grove plichtsverzuim van Handhaving kunnen helpen verklaren en bovendien verklaren waarom de allochtone horeca de schuld kreeg van

het gekots en geplas, zonder dat er bij de politie en de gemeente klachten waren binnengekomen in verband met door de ter plaatse gevestigde allochtone horeca veroorzaakte nachtelijke overlast.

1. Incompetentie

Een heel aannemelijke verklaring is dat de leidinggevenden van de afdeling Handhaving onverschillig en incompetent zijn. Dat de klacht vier keer zelfs niet eens geregistreerd werd, wijst inderdaad op onverschilligheid. Dat dat het geval is, ligt erg voor de hand, want met klachten van burgers (ruim 100.000 in 2019) wordt in Utrecht in het algemeen niets gedaan. Dat moeten we opmaken uit het feit dat wát ermee wordt gedaan (boetes, dwangsommen, waarschuwingen e.d.) niet geregistreerd wordt en dat de gemeente dat dus niet kan vertellen. Dat blijkt uit het besluit op een Wob-verzoek van de Stichting Binnenstad 030 d.d. 4 april 2020 en wat de gemeente daarover ter zitting bij de bestuursrechter verklaarde, toen beroep tegen dat besluit werd ingesteld.¹ Als je dat besluit en het verweer ter zitting moet geloven, houdt Handhaving niet bij wat er met klachten wordt gedaan. Om zo'n overzicht te verschaffen, waarom in het Wob-verzoek werd gevraagd, beweert Handhaving dat ze eerst alle klachten afzonderlijk zouden moeten nalopen en daar is volgens Handhaving geen beginnen aan.

Maar wat zegt Handhaving nu tegen de klager als die voor de zoveelste keer klaagt? En wat zegt Handhaving tegen de burgemeester als die moet uitleggen aan de rechtbank of de gemeenteraad waarom Handhaving er niet in is geslaagd om een probleem op te lossen waar de woordvoerder van de actiegroep volgens het fotoboek drie en een half jaar mee te kampen had? Dan gaat Handhaving niet zeggen: *"Ja, dat hebben wij laten slossen"* of: *"Daar hadden we geen zin in."* Dan gaat Handhaving zeggen: *"Dat komt door die onaangepaste Turkse en Marokkaanse horecabezoekers. Het valt niet na te gaan welke bezoekers dat doen, ze doen het namelijk allemaal. De enige manier om daar wat aan te doen, is zorgen dat die grillrooms en döner- en kebabzaken eerder dichtgaan."*

Met andere woorden, de schuld voor de eigen incompetentie en de eigen onverschilligheid wordt bij de Turkse en Marokkaanse horeca gelegd. Waarom wordt die niet gelegd bijvoorbeeld bij asociale buurtbewoners of bij studenten die een groot deel van het uitgaanspubliek vormen (er is veel kamerbewoning op de Amsterdamsestraatweg) en voor wie uitgaan soms samengaat met het gebruik van veel alcohol (anders dan bij de Turkse en Marokkaanse horeca aan de overkant, waar geen alcohol geschonken en gebruikt wordt)? Antwoord: omdat je geen kritische vragen hoeft te verwachten als je de schuld legt bij een minderheidsgroep waar door politici en rechters toch al negatief over wordt gedacht. Dat blijkt, want noch Van Zanen, noch het college, noch de gemeenteraad, noch de staatsraden van de Raad van State vroegen hoe je er zo zeker van kunt zijn dat de Turkse en Marokkaanse horeca aan de overkant iets met dat stoepplassen en -kotsen te maken heeft. Ze vinden het kennelijk allemaal heel vanzelfsprekend dat de allochtone bezoekers dat gedaan hebben.

2. Voorkomen gezichtsverlies

Een andere verklaring is dat er een argument moest worden gevonden om niet te hoeven toegeven dat de burgemeester een verkeerd besluit had genomen. Zoals gezegd, de Raad van State vernietigde op 19 februari 2019 het besluit van Van Zanen d.d. 16 april 2016 om aan de horeca op de Straatweg

¹ Zie uitspraak UTR 20/2979 d.d. 21 april 2021. Het beroep werd gegrond verklaard. De gemeente diende binnen tien weken alsnog een overzicht op te stellen en ter inzage te geven van wat er met de klachten over de horeca in de binnenstad was gedaan.

tussen het spoorviaduct en de Acaciastraat een vervroegd sluitingsuur op te leggen wegens nachtelijke overlast. Reden waarom de Raad van State dat deed, was omdat de burgemeester die nachtelijke overlast niet had aangetoond.

Na die uitspraak had Van Zanen de keuze: laat ik het erbij zitten of neem ik dat besluit opnieuw, maar dan met een betere onderbouwing. Als hij het erbij had laten zitten, zou dat flink gezichtsverlies betekenen. Voor Van Zanen, maar ook voor de afdeling Handhaving, die zich sterk had gemaakt voor de maatregel vervroegde sluiting. Maar om dat besluit opnieuw te nemen, mét een betere onderbouwing, bleek lastig. Uit de klachtregistraties van de politie en de gemeente bleek namelijk helemaal niet dat er zo veel over nachtelijke overlast was geklaagd. Ook niet in de maanden en jaren die voorafgingen aan het besluit van 16 april 2016. Ook de wijkagent had volgens de politieregistratie geen melding gedaan van nachtelijke overlast. Meldingen van nachtelijke overlast die bij Handhaving waren gedaan, konden ze bij Handhaving niet vinden.

Hoe moest de burgemeester zijn nieuwe besluit onderbouwen? Meer dan enkele verklaringen van handhavers die zich in 2019, ondanks dat ze daar destijds niets over hadden gemeld, herinnerden dat er in 2014 en 2015 toch wel veel nachtelijke overlast was, waren er niet. Het fotoboek met de 150 foto's, waar de actiegroep pas in mei 2019 mee kwam, bracht uitkomst. Daaruit bleek volgens Van Zanen de overlast die `de' bewoners van de buurt al jaren ondervonden. In het besluit van 16 april 2016 stond echter niets over het onderkotsen en onderplassen van de stoep in de buurt. Het argument dook dus voor het eerst op op 18 juni 2019, toen mij tijdens de hoorzitting het fotoboek overhandigd werd door de behandelend senior ambtenaar/jurist van Handhaving, mr. A. Hogendoorn.

De foto's waren ongedateerd, zodat niet bleek of ze representatief waren voor de periode 2013 tot midden 2016 (en niet alleen waren genomen tussen 16 april 2014 en 16 januari 2015). De foto's hadden uitsluitend betrekking op de stoep van de actievoerder. Noch uit de klachtregistratie van de politie, noch uit die van Handhaving bleek dat andere buurtbewoners ook geklaagd hadden over plassen en kotsen op hun stoep. En uit niets bleek dat het kotsen en plassen op de stoep van de actievoerder het werk was van de bezoekers van de Turkse en Marokkaanse horeca.

Voor Handhaving en burgemeester Van Zanen allemaal geen reden om het fotoboek niet dankbaar aan te grijpen om aan te tonen dat de beslissing om de sluitingstijd voor de horeca te vervroegen toch een verstandig besluit was geweest en in stand moest blijven. Want niets doet voor een ijdele burgemeester als Van Zanen zo'n zeer dan toe te moeten geven dat hij een verkeerde beslissing heeft genomen. Vooral als het een beslissing was waar veel om te doen was en waar hij zich sterk voor had gemaakt. En als het, om niet toe te hoeven geven dat je een verkeerd besluit genomen hebt, nodig is de Turkse en Marokkaanse horeca in een kwaad daglicht te stellen, dan moet dat maar. Het is zijn toch maar allochtonen, waar lokale politieke partijen (DENK uitgezonderd) niet voor opkomen.

3. Werkverschaffing

Ook een aannemelijke verklaring voor het feit dat Handhaving niets met de kots- en plasklachten deed, is dat Handhaving er helemaal niet op uit is effectief te handhaven tegen overlast. Zoals gezegd, met klachten van burgers in Utrecht (ruim 100.000 in 2019) wordt in het algemeen niets gedaan. In het zogenaamde Squit-bestand, waarin bij Handhaving alles over binnengekomen klachten

en meldingen zou worden bijgehouden, wordt geen 'afhandelingsomschrijving' genoteerd.² Effectief handhaven heeft immers tot gevolg dat er steeds minder overlast is en dat er steeds minder gehandhaafd hoeft te worden. En dat betekent dat het werk bij Handhaving terugloopt en dat er dus ook minder werk is voor leidinggevenden en ambtenaren die graag hogerop willen. Hoe groter een organisatie wordt, hoe meer het belang van de groei en instandhouding van de organisatie zelf, dus van ambtenaren die daar werken en carrière willen maken, voor die organisatie belangrijker gaan worden dan het doel met het oog waarop de organisatie in het leven is geroepen.

Over muskusratbestrijders wordt wel verteld dat ze altijd voldoende hollen en muskusratten ongemoeid laten om volgend jaar weer werk te hebben. Of dat waar is, weet ik niet, maar dat dat zo toe gaat bij grote ambtelijke diensten lijkt geen twijfel.

Vergeet in dit verband overigens ook niet het belang en de lobby van adviesbureaus en onderzoeksinstellingen die bij de overheid de deur plat lopen om beleidsonderzoek te doen en plannen van aanpak op te stellen. Om de 'onveiligheid' op de Amsterdamsestraatweg tegen te gaan, zijn sinds 2000 talloze rapporten geschreven, waarin precies staat wat de diensten Handhaving en Veiligheid willen horen. Rapporten waar vervolgens niets mee wordt gedaan, want dat is de bedoeling niet.

Ambtelijke diensten dringen altijd aan op meer financiële middelen om meer medewerkers aan te kunnen trekken. De afdelingen Handhaving en Veiligheid voeren daarbij steevast aan dat er steeds meer sprake is van 'ondermijning', dat het steeds moeilijker wordt om veiligheid te garanderen en dat ze daarom ook over meer bevoegdheden willen beschikken. Klagen over overlast wordt aangemoedigd om zichtbaar te maken hoe nodig het is dat er meer boa's, toezichthouders, inspecteurs, handhavers en dus ook meer juristen en leidinggevenden komen. Het aantal klachten in Utrecht was 57.162 in 2017, 78.560 in 2018 en 80.829 in 2019 (van januari tot september). Met de groei van het aantal handhavers neemt dus ook het aantal klachten en meldingen toe.

Opmerkelijk is dat Handhaving, zoals gezegd, niet kan vertellen wat er met die klachten gebeurt en tot wat voor maatregelen die hebben geleid. In de excelsheets van Handhaving waarin de klachten worden geregistreerd, ontbreekt eenvoudig de kolom waarin zou moeten staan wat het resultaat is van de klachtbehandeling. Klachten zijn voor Handhaving belangrijk om de roep om meer handhaving kracht bij te zetten, maar niet om de klachten te verhelpen.

4. Het probleem van de vierde macht

Dat Handhaving het zich kan veroorloven niets met het jarenlang klagen van de woordvoerder van de actiegroep over het gekots en geplas op zijn stoep te doen en vrijwel niets te doen met de vele duizenden klachten die jaarlijks bij de gemeente worden gedaan, komt in de eerste plaats doordat een burgemeester, die voor handhaving verantwoordelijk is, zo goed als niets over die dienst te vertellen heeft, geen idee heeft van wat die dienst wel of niet doet en voor zijn informatie daarover van diezelfde dienst afhankelijk is. De ambtelijke dienst waarvoor hij verantwoordelijk is, beslist gewoon wat de burgemeester te weten krijgt. En dat is niet wat er fout gaat bij de dienst. De burgemeester is in feite niet meer dan een duurbetaalde woordvoerder van de ambtelijke dienst. Dus al zou de burgemeester zelf niet behept zijn met zoveel racistisch vooroordeel dat hij het fotoboek accepteert als

² Wob-besluit d.d. 4 februari 2020 met kenmerk 7054156/2.

bewijs van het asociaal gedrag van de bezoekers van de allochtone horeca ter plaatse, dan nog zou hij niet opgewassen zijn tegen de dienst Handhaving, die zijn eigen gang gaat. En als de burgemeester niets over de dienst Handhaving te vertellen heeft, dan heeft de gemeenteraad dat ook niet, want die is voor het toezicht op de dienst Handhaving van de burgemeester afhankelijk. Als er al eens vragen worden gesteld vanuit de gemeenteraad, dan worden die door de burgemeester beantwoord aan de hand van spiekbriefjes die hem worden toegeschoven door de ambtelijke dienst die hem voor en tijdens de raadsvergadering bijstaat en die hij geacht wordt te controleren.

Het probleem van de vierde macht werd voor het eerst gesignaleerd door hoogleraar, tevens staatsraad, Crinice Le Roy. Dat was in 1969. Hoogleraar Bovens deed er in 2000 een schepje bovenop in zijn oratie *De vierde macht revisited*. Volgens Bovens was het sinds 1969 alleen maar erger geworden, wat ongetwijfeld te maken heeft met de enorme groei van het ambtenarenapparaat en de enorme toename van het aantal wetten, verordeningen en regeltjes waar een minister, wethouder of burgemeester onmogelijk allemaal in thuis kan zijn. Wat het probleem nog erger maakt, is dat gemeenteraadsleden en parlementariërs vaak hogere ambtenaren zijn of zijn geweest en dat die hogere ambtenaren in coalitiepartijen tot het kader behoren dat de dienst uitmaakt. Racistische vooroordelen die leven bij hogere en leidinggevende ambtenaren tref je om die reden dus ook aan bij politieke partijen, die dus allesbehalve het volk vertegenwoordigen.

Vooroordeel komt van de overheid

Politici doen het vaak voorkomen of zij verlicht, want hoogopgeleid zijn, maar dat het volk onderontwikkeld is en dus vol vooroordelen zit. Guusje ter Horst, destijds minister van Binnenlandse Zaken voor de PvdA, riep in 2009 dat het volk een elite nodig heeft. Zo ziet de elite dat graag. De vraag is echter (a) of al die vooroordelen die er volgens de elite bij het volk leven inderdaad bij het volk leven en (b) of de vooroordelen dié bij het volk leven niet juist afkomstig zijn van de elite en met behulp van talloze overheidsvoorlichters en de media op het volk worden overgedragen.

‘Het volk’ speelt in de gevelplasmaak vrijwel geen rol. De actiegroep 250 meter ASW bestond en bestaat immers alleen uit de woordvoerder. Niemand anders uit de buurt klaagde over gevel- en stoepplassen. Dat de Amsterdamsestraatweg ten prooi valt aan ondermijning wordt al jaren geroepen door de diensten Handhaving en Veiligheid en de politie, maar niet door de bewoners. De bewoners klagen voornamelijk over de onveiligheid door het veel te drukke autoverkeer, maar dat boeit de gemeente niet. Wat deze gevelplasmaak zo goed laat zien, is dat het om een racistische vooroordeel gaat van Handhaving, de burgemeester, de gemeenteraad en leden van de Raad van State. Zij zijn het die een fotoboek met 150 kots- en plasfoto’s accepteren als enig tastbare bewijs van de nachtelijke overlast die door de Turkse en Marokkaanse horeca zou worden veroorzaakt, terwijl er geen splinter van bewijs is dat die horeca ook maar iets met de vuiligheid op die foto’s te maken heeft.

Een populaire opvatting is dat racistische vooroordelen in de hele samenleving bestaan om die reden dus ook bij Handhaving, de burgemeester, de gemeenteraad en de Raad van State. Maar dat blijkt niet uit de gevelplaskwestie. Het is dus niet zo dat Handhaving en de burgemeester door ‘de’ bewoners gedwongen werden het fotoboek als bewijs te accepteren en evenmin om de Turkse en Marokkaanse horeca ter plaatse aan te kijken op de bevuiling van de stoep op de hoek van de Amsterdamsestraatweg en de Anjelierstraat.

Het omgekeerde was het geval. Doordat de burgemeester en Handhaving het nodig vonden opnieuw te besluiten dat er in 2016 terecht een vervroegd sluitingsuur was ingesteld voor de horeca tussen het spoorviaduct en de Acaciastraat (250 meter) en dat besluit onderbouwden met dat fotoboek en alleen de verklaringen van één wijkagent en enkele handhavers die nooit nachtelijke overlast hadden gemeld, werd de Turkse en Marokkaanse horeca ter plaatse in een bijzonder kwaad daglicht gesteld. Het kwam in de krant en de gemeenteraad had het erover. Logisch dat bij Utrechters het idee postvatte dat het daar op de Amsterdamsestraatweg een vieze boel is, dat er veel overlast is en dat dat met de Turkse en Marokkaanse horeca te maken heeft.

Dat de gemeente de Amsterdamsestraatweg negatief in het nieuws bracht, was niet voor het eerst. Zoals eerder gezegd, sinds 2000 deed de gemeente talloze rapporten verschijnen over de verloederings van dat deel van de Amsterdamsestraatweg, waar zich veel allochtone winkels en horeca bevinden. Als de gemeente dat maar vaak genoeg doet en de media dat nieuws van de gemeente kritiekloos overschrijven en verspreiden, is het geen wonder dat uiteindelijk zelfs de bewoners van de Amsterdamsestraatweg dat gaan denken, die het daar prima vinden en alleen klagen over het drukke en onveilige verkeer. Maar het moet duidelijk zijn waar de verhalen over overlast door de allochtone horeca vandaan komen. Niet van de bewoners, maar van de gemeente: de burgemeester, Handhaving en de gemeenteraad.